

در ایران، در جهان

ره آورد سفر ایران

کلمه‌های نامفهوم بیگانه تازه [خالی] باشد و اساساً به امکاناتی برای پایان زبان فارسی تکیه کند. حتی بعضی فعلهای زبان پهلوی را برای ساختن اصطلاحات نو استفاده کرده‌اند. چنانچه از فعل پهلوی «ویراستن» (تحریر کردن) فراوان استفاده می‌شود و مانند «ویرایش» (تحریر) و «ویرایشگر» (محرر) کلمه‌هایی ساخته‌اند.

حتی از کلمه‌های عربی هم با پسوندهای فارسی کلمه‌های نو ساختن می‌خواهند، چنانچه از «برق»، «برقش» و از «قطب»، «قطبش» ساخته‌اند. به فکر ما، این مسئله محاکمه همه‌جانبه می‌خواهد.

هیئت تاجیکستان در سمینار «زبان فارسی و زبان علم» فعالانه اشتراك نمود. ما چار معروضه پیشنهاد کردیم، که آنرا پروفیسور ستارزاده، دکتر فیروزه‌امان، شهباز کبیر و کمیته خواندیم. معروضه کمیته «نظری به اصطلاحات علمی تاجیکی» نام داشت. کمیته کوشش کردم که راههای انکشاف اصطلاحات تاجیکی را در طول پنجاه - شصت سال آخر مختصراً از نظر گذرانم، در این باره به متخصصان ایرانی معلوماتی دهم، و مسئله‌هایی را که در نزد علم اصطلاح‌شناسی تاجیکستان هست، به محاکمه حاضران پیشنهاد کنم. معلوم شد که همه اشتراکداران سمینار معروضه‌ای را به فارسی تاجیکی یکمین بار در عمرشان می‌شنوند، بنابراین با دقت تمام گوش کردند و به کلمه‌های علیحده، اصطلاحات و عباره‌های خاص ماوراءالنهر مخصوصاً دقت جلب نمودند. یکی از استادان دانشگاه از معروضه کمیته سه صحیفه

هیئت تاجیک شرکت کننده در سمینار «زبان فارسی و زبان علم» پس از بازگشت به کشورشان مصاحبه‌های مختلفی با رسانه‌های همگانی تاجیکستان کرده‌اند. متن زیر مصاحبه مختصر شده روزنامه صدای مردم (چاپ تاجیکستان) با استاد دکتر محمدجان شکوراف رئیس کمیته اصطلاحات فرهنگستان علوم تاجیکستان است. خانم هدیه شریفی این متن را عیناً از خط سیریلی به خط فارسی برگردانده است. ن.د.

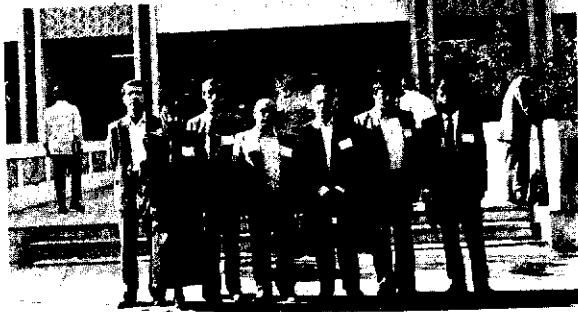
با دعوت مرکز نشر دانشگاهی ایران هیئت علمی از تاجیکستان تحت سروری رئیس کمیته اصطلاحات، عضو پیوسته آکادمی اصطلاحات جمهوریت، محمدجان شکوراف از ۱۶ تا ۳۰ می از ایران دیدن کرد. خبرنگار ما از رهبر هیئت خواهش نمود که برای خوانندگان روزنامه از تأثرات خویش نقل کند. استاد چنین ابرازنظر نمودند:

مرکز نشر دانشگاهی ایران يك سمینار بین‌الخطی تحت عنوان «زبان فارسی و زبان علم» برگزار کرد. از تاجیکستان ما شش نفر دکتر علم فیلولوگیا عبدالنبی سا زاده، دکتر علم فیلولوگیا فیروزه‌امان، نامزد علم فیلولوگیا شهباز بیر، معاون سرمحرر مجله فرهنگ رستم وهاب، کارمند کمیته اصطلاحات سیداحمد قربان و کمیته در آن اشتراك نمودیم. این سیمین [چهارمین] سمینار در این موضوع بوده است. مقصد از گزارش مسئله زبان فارسی و زبان علم این است که زبان فارسی باید زبان علم امروز باشد. چنان باشد که هرچه مفهوم مرکب و نازک علمی که در زمان ما خیلی بسیار پیدا شده ایستاده است، حتماً به فارسی هم افاده شود و زبان فارسی اقتداری داشته باشد که مسئله‌های اساسی علمی امروزه را به درجه عمومی جهانی بیان کند. این وظیفه بزرگ تاریخی ست و معلوم شد که برادران ایرانی اجرای آن را با ثابت قدمی تمام دوام داده ایستاده‌اند. در سمینار سی معروضه [= سخنرانی] شنیده شد، در این معروضه‌ها خصوصیت‌های گوناگون زبان علم و مسئله‌های عملی زبان، علمی شدن زبان فارسی، همه‌جانبه بررسی شدند. در سمینار متخصصان نمایان زبان فارسی، از جمله دکتر باطنی، دکتر صادقی، دکتر حق‌شناس اشتراك نمودند. در معروضه آنها مسئله‌های نظری و عملی اصطلاحات محاکمه [بررسی] شد.

در ایران حالا راههای نو اصطلاح‌سازی را پیش گرفته‌اند. کوشش می‌کنند که اصطلاحات فارسی در حقیقت اصطلاحات ملی باشد، از

زبان فارسی و زبان علم

۳۰ - ۲۸ اردیبهشت ۱۳۳۰، تابخانه مرکزی دانشگاه تهران، تهران

از راست به چپ: تان گوبانو (از کشور چین)، عبدالنبی ستارزاده، استاد محمدجان شکوراف، سیداحمد قربان، رستم وهاب، فیروزه‌امان، شهباز کبیر.

تاجیکستان می‌شود.

در تهران نمایش بین‌المللی کتاب برگزار شد که چندین مملکت دنیا، از جمله اتحاد شوروی در آن شرکت کرد. ما هیئت تاجیکستان چار پاولیون [غرفه] ایران را تماشا کردیم. معلوم شد که ایران در نشر کتاب موفقیت‌های بزرگی دارد، در همهٔ ساحه‌های علم کتاب چاپ می‌کند، در همهٔ ساحه‌های علم اگر کتاب مهمی به زبان انگلیسی یا فرانسوی و غیره پیدا شده باشد، حتماً ترجمه می‌کنند. وقتی که به دانشگاه تهران رفتیم، چون استادان آن را به ما معرفی می‌کردند، می‌گفتند که چه اثرهایی دارد و حتماً تأکید می‌نمودند که چند اثر را از کدام زبانها ترجمه کرده است. فعالیت ترجمانی برای استادان دانشگاه و متخصصان یکی از ماده‌های اساسی فرهنگی می‌باشد. از پاولیونهای ایران در نمایشگاه بین‌المللی کتاب معلوم شد که ادبیات بدیعی جهان قریب تماماً به فارسی ترجمه شده است. عدد کتابی که در ایران چاپ می‌شود خیلی بسیار است. ما گفتیم که این قدر که کتاب بسیار چاپ می‌شود و نرخش هم چندان پست نیست، آیا خریدار می‌یابد؟ گفتند که اکثر کتابها را ناشران خصوصی چاپ می‌کنند، اگر خریدار نمی‌داشت یا کم می‌داشت، این قدر چاپ نمی‌کردند. یعنی خواننده ایرانی به قدر کتاب می‌رسد.

از این سفر تصویری پیدا شد که ایران می‌خواهد در همهٔ ساحه‌های علمی و تکنیکی [تکنیکی] زمان تامی تواند مستقلانه عمل کند و خود را با کادرهای ملی تأمین نماید. گفتند که شصت فائض [درصد] چیزهایی که برای کشور لازمند در کشور استحصال می‌شود.

حالا در تهران که ۸ تا ۹ میلیون اهالی دارد، مترو می‌سازند و تمام بناکاران مترو و متخصصان آن از خود ایرانیانند. در تهران انستیتوت مترو تأسیس داده‌اند که همهٔ معلمان آن هم از خود ایرانیان (نه تنها مهندسان ساحهٔ مترو، بلکه همهٔ ساحه‌های دیگر) در مشهورترین دانشگاه‌های غرب تحصیل کرده‌اند و معلومات خوب دارند. ایران در تربیت کادر علمی موفقیت‌های بزرگی را صاحب شده است. به فکر ما، تجربهٔ ایران برای تاجیکستان خیلی مهم است. اگر خواهیم که استقلال ما استقلال حقیقی باشد اول باید خود را با کادرهای ملی تأمین کنیم. کادرهای ملی را نه تنها در دانشکده و دانشگاه‌های روسیه، اوکراین و غیره، بلکه در مملکت‌های غرب و شرق (پیش از همه ایران) نیز تیار کردن لازم می‌آید. وضعیت حاضر تاجیکستان که قریب [تقریباً] کادر ملی انژینیری [مهندسی] و تکنیکی ندارد، وضعیت ناعلاجی و ناتوانی است دست نگر دیگران است.

کوشش ایرانیان برای خود را به کادر ملی تأمین کردن نه تنها از تهران، بلکه از دیگر نقطه‌های ایران هم به نظر می‌رسید. در اصفهان با نام دانشگاه صنعتی (یعنی اونیورسیتت تکنولوژی) مؤسسهٔ تعلیمی بزرگی برپا شده است که با کادرهای ملی و شرایط خوب تحصیلی تأمین است. از این دانشگاه به تاجیکستان تکلیفی آمده بود که دانشجویان معاوضه کنند؛ متأسفانه از تاجیکستان جواب رد رفته است و کنسول شوروی در اصفهان حیران است که این ردیه را به استانداری اصفهان به چه طرز گوشرس کند.

«اصفهان نصف جهان» می‌گویند. در حقیقت آثار تاریخی این شهر چنین است که عقلها را به حیرت می‌آورد. وقتیکه آثار معماری

چنین کلمه و عبارتهایی را نوشته گرفته است. طبیعت و اصالت فارسی تاجیکی، ایرانیان را به وجد آورد.

معرضه‌های تاجیکی عموماً شوق و هوس روشنفکران ایرانی را نسبت به فارسی ماوراءالنهر بیدار کرد. سزاوار دقت شدن این عرضه‌ها را هم از آن فهمیدن ممکن بود، که به صاحبان عرضه‌ها سؤالا سرشمار آمد. قرار شد که مواد این سمینار مانند سمینارهای پیشتر به صفت کتاب علیحده به دست چاپ می‌رسد. خواهشی پیدا شد، که در تاجیکستان هم سمیناری برگزار شود و موضوع آن همان موضوع «زبان فارسی و زبان علم» باشد، یا موضوع مخصوص «اصطلاحات اداری در زبان تاجیکی».

ما کوشش می‌کنیم که سال آینده چنین سمینار در تاجیکستان با اشتراك متخصصان ایرانی و افغانستان برگزار شود. لازم می‌دانیم که متخصصان ایران به کار کمیتهٔ اصطلاحات تاجیکستان جلب شوند، در ویرایش و بررسی آن فرهنگهای اصطلاحات که در تاجیکستان به وجود می‌آید عملاً اشتراك نمایند، یعنی باید امکان یابیم که هر سال یک - دو نفر کارمندان تجربه‌ناکی مرکز نشر دانشگاهی را به جمهوریت خود دعوت کنیم.

مرکز نشر دانشگاهی برای دانشگاه‌های ایران کتاب چاپ می‌کرده است و قسم زیاد این کتابها را فرهنگهای اصطلاحات تشکیل می‌دهد. در این مرکز سیصد نفر کار می‌کنند و کارش اساساً عبارت از ترتیب دادن فرهنگهای اصطلاحات، تحریر و به چاپ تیار [آماده] کردن رساله‌های اوربگینالی و ترجموی می‌باشد. خود مرکز ادارهٔ نشر هم دارد که با آخرین تجهیزات تکنیکی چاپ تأمین است.

برادران ایرانی هیئت تاجیکی را خیلی پیشواز گرفتند. کوشش کردند که ما نه فقط در سمینار اشتراك کنیم، بلکه با دانشمندان ایران نیز ملاقات نماییم. میزبانان ما کوشش کردند که با سرداران اداره‌های پرتأثیر ایران صحبت آریم. مثلاً در وزارت آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ادارهٔ مجلهٔ دانشمند، ادارهٔ روزنامه‌های کیهان هوایی و ابرار صحبت‌های جالبی صورت گرفت. در همهٔ این مصاحبه‌ها رفیقان ایرانی برای گسترش و تحکیم رابطه‌های تاجیکستان و ایران برای یارمندی به پیشرفت اقتصادی و فرهنگی جمهوریت ما خیلی علاقمندی ظاهر کردند. وزارت ارشاد اسلامی وعده کرد که به بنیاد زبان تاجیکستان یک ماشین حرفچینی فارسی تحفه نماید که چاپ کتاب را به خط فارسی آسان می‌کند. مرکز نشر دانشگاهی و همهٔ دیگر مؤسسه‌های ایران که ما زیارت کردیم به ما کتاب تحفه کردند. ما قریب یک کتابخانه کتاب آوردیم. ما با منت‌داری تمام تأکید نمودیم که مرکز نشر دانشگاهی ایران اساس گذار کتابخانهٔ کمیتهٔ اصطلاحات

کنگره، در سه جزوه، در دسترس شرکت کنندگان قرار گرفت و ۲۸ مقاله از آنها در جلسات کنگره عرضه شد. در این مقالات دستاورد خواجه و مقام او در تاریخ ادب فارسی و عرفان اسلامی و نوآوریها و ارزش هنری کار او و تأثیرش در نسلهای شاعران پس از خود، از جهات دیدگاهها و با سلیقه‌ها و ذوقهای ادبی متنوع، بررسی و ارزیابی گردید.

برنامه کنگره روز جمعه ۷۰/۷/۲۶ در شیراز در روضه با صفای خواجه‌ادامه یافت. در این مراسم، امام جمعه شیراز در تجلیل هنر و ادب و مقام خواجه‌سوخانی ایراد کرد و استاندار فارس به مهمانان خوش آمد گفت.

برگزارکنندگان کنگره، با همکاری سازمانهای دولتی، برنامه‌های جنبی جالبی نیز برای مهمانان ترتیب داده بودند که از جمله آنها بازدید از شهر بم و ارگ معروف آن، بازدید از ماهان و آرامگاه شیخ نعمت‌الله ولی و مراکز فرهنگی و موزه و کتابخانه و آثار و ابنیه تاریخی و همچنین نمایش‌های و همایون و برنامه موسیقی سنتی و شب شعر را باید یاد کرد.

شرکت کنندگان و بازدیدکنندگان در کرمان و بم و شیراز مهمان دانشگاه شهید باهنر، استانداران کرمان و فارس و فرماندار بم بودند. به سخنرانان و مهمانان هدایایی در کنگره (از جمله خمسه خواجه) و همچنین تحفه‌ای از جانب فرمانداری بم اهدا گردید. شرکت کنندگان کنگره در مراسم افتتاح مجسمه خواجه در میدان جدید الاحداث زیبا و باصفای مسیر بلوار منتهی به دانشگاه نیز حضور یافتند و از جانب شهرداری کرمان پذیرایی شدند.

در قطعهنامه کنگره، تحقیق در احوال و آثار خواجه و نشر منظومه‌ها و اشعار و تصنیفات او توصیه شده است.

پیام فرهنگستان زبان و ادب فارسی به کنگره بزرگداشت خواجه

به نام خدا

شعر، هنر قومی و ملی ماست، چنانکه گویی زبان و بیان طبیعی مردم ما شعر است. دقایق حکمت و عرفان، آنگونه که به ظرافت و زیبایی و شیرینی و شیوایی در شعر بیان شده، در نثر حق آن ادا نشده است. بیش از هزار سال است که شعرای ما که معماران زبان و ادب ما هستند، فکر و فرهنگ، حرف و حکمت، عشق و عرفان و ادب و اخلاق و الای خود را در جامه غزل و قصیده و مثنوی عرضه داشته‌اند که از آن جمله خواجه کرمانی است که البته او را نباید صرفاً شاعری در میان انبوه شاعران دانست.

خواجه شاعری است که طرز سخن عارفانه‌اش، بدیع و باریک و ایهام‌پرورد است، او از بزرگترین پیروان و نظیره‌گویان نظامی است. در میان شعرای بزرگی که با نظامی همسخنی کرده و به پنج گنج او پاسخ گفته‌اند، مقام خواجه، شامخ و شاخص است و از همتایشان در این وادی، امیر خسرو دهلوی و عبدالرحمان جامی، به لفظ و معنا، کمتر نیست. شاعر بلندمرتبه دیگری که در کنار نظامی بر ذهن و زبان خواجه اثر نهاده کمال‌الدین اسماعیل اصفهانی است.

این دو بر هنر خواجه و سپس این سه بر هنر خواجه‌نندان، اثر جادویی و جاودانه نهاده‌اند؛ چندانکه حافظ‌دوستان، سخن حافظ را

عصرهای ۱۶ تا ۱۷ را از نظر می‌گذرانیم، شکوه، عظمت و جلال نظرربای آن را می‌دیدیم، آثار معماری بخارا و سمرقند به یاد می‌آید. ما در اصفهان مخصوصاً احساس کردیم که بخارا و سمرقند و اصفهان محصول یک فرهنگ باستانی ایرانی می‌باشند و اساس آنها از یکدیگر فرق ندارد. وقتی که با رسته‌های هنرمندان اصفهان شناس شدیم نیز من سالهای کودکی خود را به یاد می‌آوردم که رسته‌های هنرمندان بخارا هم قریب عیناً همین‌گونه رنگ داشتند. برادران ایرانی آنهمه هنرهای خلقی را به همان شکل‌های عنعنوی [سنتی] محفوظ داشتند و امروز همه‌جانبه ترقی می‌دهند. هنر خلقی در اصفهان ارزش خیلی بلند دارد. غیر از این، شهرهای قم و کاشان را زیارت کردیم. این شهرها هم یادگارهای تاریخی جالبی دارند، که با حیرت و تعجب از نظر گذرانیدیم. در کاشان، که یکی از مرکزهای علمی و ادب بود، خیابانی را دیدیم که «خیابان بخاراییان» نام داشته است. معلوم می‌شود که رابطه کاشان و بخارا و سمرقند از اول مستحکم بوده است.

هنگام سفر ایران باز یک بار پاور حاصل کردیم که تاجیکستان در جستجوی راه‌های نو ترقی تاریخی باید به ایران نزدیک شود؛ رابطه‌های اقتصادی و فرهنگی بین تاجیکستان و ایران هرچه بیشتر وسعت یابد به فایده ما خواهد بود. از سفر تصویری پیدا شد که برادران ایرانی برای گسترش دادن رابطه‌ها همیشه حاضرند.

● ایران

کنگره جهانی بزرگداشت خواجه کرمانی

کنگره جهانی بزرگداشت خواجه کرمانی از ۲۳ تا ۲۶ مهرماه ۱۳۷۰ در تالار وحدت دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان برگزار شد.

استادان و ادب‌شناسان و زبان‌دانان از تهران و کرمان و سایر استانها و همچنین نمایندگان مراکز علمی چند کشور آسیایی و آفریقایی و اروپایی (پاکستان، هندوستان، اتحاد شوروی، چین، مصر و...) در کنگره شرکت کردند. جای نماینده مدعو ترکیه، که قرار بود مقاله او (مکاتب عرفانی معاصر خواجه) در جلسه سوم کنگره عرضه شود در این اجتماع فرهنگی خالی بود.

در مراسم افتتاحیه کنگره، رئیس دانشگاه شهید باهنر کرمان به شرکت کنندگان و مهمانان خوش آمد گفت و پیامهای ریاست جمهوری و فرهنگستان زبان و ادب و سازمان یونسکو قرائت شد. آقای دکتر حبیبی، معاون اول رئیس جمهور و رئیس فرهنگستان زبان و ادب، در آغاز کنگره، در جایگاه هیئت رئیسه، حضور داشتند.

از مقالات رسیده ۷۷ مقاله برگزیده شده بود که با همت مدیران

فیلمهای نقاشی متحرک بود که در واقع محور عمده جشنواره را تشکیل می داد. علاوه بر این داوری بخشی از فیلمها به عهده صد تن از کودکان و نوجوانان گذاشته شد و فیلم انتخابی آنان «فیلم برگزیده داوران کودک و نوجوان» لقب گرفت.

جوایز رهبر انقلاب به هنرمندان سینما

فیلم سینمایی «تا مرز دیدار» که توسط گروه تلویزیونی شاهد تهیه شده است مورد تقدیر رهبر معظم انقلاب قرار گرفت و از طرف مقام رهبری جوایزی برای دست اندرکاران آن در نظر گرفته شد. این جوایز که شامل یک جلد کلام الله مجید و پنج سکه بهار آزادی بود، ضمن مراسم خاصی توسط آقای محمد هاشمی سرپرست صدا و سیما به آقایان محمد حاتمی (مدیر گروه)، حسین قاسمی جامی (کارگردان)، کمال تبریزی (فیلمبردار) و سعید حاجی میری (مدیر تولید) اهدا شد.

فرهنگسرای بهمین به جای کشتارگاه

به همت شهرداری تهران کشتارگاه سابق تهران در جنوب شهر به یک مجتمع فرهنگی تبدیل و «فرهنگسرای بهمین» نامیده شد. این مجتمع شامل بخشهای گوناگون هنری، ادبی، ورزشی است که از آن جمله است دو سینمای بزرگ، دو سالن موزه، یک استخر سرپوشیده، کتابخانه، سالن نمایش و... تا پیش از تعطیل کشتارگاه و تبدیل آن به فرهنگسرا هر روز به طور دائم بیش از ۲۰ هزار رأس دام در آنجا نگاهداری می شد و این امر عوارض ناگواری بر بهداشت اهالی منطقه برجای می گذاشت.

احداث مدرسه به پروانه ساختمان نیاز ندارد

شهرداری تهران اعلام کرده است که برای مدرسه سازی توسط مردم هیچ مشکل اداری وجود ندارد و ضمن توافقی که با وزارت آموزش و پرورش کرده است احداث این گونه ساختمانها نیاز به اخذ پروانه ساختمان ندارد.

هدف از این اقدام که با همکاری سازمان نوسازی مدارس انجام می گیرد، تشویق مردم به مشارکت در امر مدرسه سازی است زیرا که مطابق برآوردهای آماری، ایران در برنامه پنجساله به ۲۵۰ هزار کلاس تازه نیاز دارد و حال آنکه بودجه وزارت آموزش و پرورش تنها برای احداث ۱۱۲ هزار کلاس کفاف می دهد.

نقشه جهان بر روی قالی

یکی از هنرمندان روستای چال شتر (۲۰ کیلومتری شهر کرد) یک قالی دو متر در سه متر بافته است که نقش روی آن نقشه جهان است. در این فرش بی نظیر که توسط شخصی به نام روزبهی طراحی و تهیه شده است، نقشه ایران به طور برجسته و خطوط مرزی با رنگ سفید نموده شده است و پرچمهای کشورها به رنگ اصلی در خاشیه قالی نقش بسته است. روزبهی همچنین در چهار گوشه قالی نام ایران را به خط انگلیسی ضبط کرده است تا هم خاستگاه آن را نشان دهد و هم راه بر سوء استفاده های احتمالی مسدود گردد.

همسان غزل خواجو شمرده اند.

پس از بزرگداشت سعدی در سال ۱۳۶۳ و حافظ در سال ۱۳۶۷ و فردوسی در سال ۱۳۶۹ و نظامی در تابستان سال ۱۳۷۰، اینک خدا را سپاسگزاریم که به همت دانشگاه شهید باهنر کرمان و کرمانیان فرهنگدوست و ادب پرور و اشراف وزارت فرهنگ و آموزش عالی، پس از گذشت حدود هفت قرن از درگذشت خواجو، کنگره ای برای بزرگداشت و بازشناسی این شاعر و عارف بلندمرتبه برگزار می گردد. همچنین جای خوشوقتی است که این بزرگداشت، صرفاً شامل جنبه های صوری تجلیل و تکریم نیست، بلکه مقرر است تا با همکاری دانشگاهیان و دانشگاهها و سایر نهادهای فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و مرکز کرمانشناسی به طبع و نشر آثار خواجو و چندین اثر درباره او بپردازند.

فرهنگستان زبان و ادب فارسی تبریک و سپاس صمیمانه خود را به برگزارکنندگان این مجلس تقدیم می دارد و برای همه استادان و پژوهشگران و شرکت کنندگان آرزوی موفقیت دارد.

نمایشگاه تصویرگران کتاب کودک

اولین نمایشگاه آسیایی آثار تصویرگران کتاب کودک روز چهارم آبان در موزه هنرهای معاصر تهران افتتاح شد که تا هفدهم این ماه ادامه داشت. در این نمایشگاه از میان چند هزار اثر پیشنهادی هزار و شصت و دو اثر از تصویرگران ایرانی و چهارده کشور آسیایی به نمایش گذاشته شد. کشورهای آسیایی بیش از ۸۰ اثر در نمایشگاه ارائه کرده بودند و علاوه بر آنها آثاری نیز از کشورهای لیتوانی و سودان به نمایش گذاشته شده بود. شوروی با ۱۵۰ اثر از ۲۶ تصویرگر مقام اول را در میان کشورهای خارجی داشت.

در مراسم گشایش نمایشگاه گفته شد که در سال گذشته هزار و بیست و شصت و نه عنوان کتاب برای کودکان و نوجوانان منتشر شده است.

جشنواره بین المللی فیلم کودکان و نوجوانان

هفتمین جشنواره بین المللی فیلم کودکان و نوجوانان در مهرماه در اصفهان برگزار شد. در این جشنواره که یک هفته طول کشید فیلمهای بسیاری از سینماگران کشورهای ایران، ایتالیا، انگلیس، آلمان، ترکیه، چین، ژاپن، چکسلواکی، شوروی، فنلاند، مجارستان، هندوستان و یونان به نمایش گذاشته شد. از ابداعات جشنواره امسال اختصاص یک بخش مخصوص به

نشریه‌های تازه

در دو ماه اخیر چند نشریه تازه در زمینه‌های گوناگون انتشار یافته است و از آن جمله است:

● **آبادی، نشریه «مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران»** که «برای طرح مسائل شهرسازی، معماری و ساختمان و انعکاس فعالیتها و اندیشه‌های جامعه علمی، اداری و حرفه‌ای شهرسازی، معماری و ساختمان، و علوم و فنون وابسته، و تقویت ارتباط میان اعضای این جامعه با هم و با مردم» منتشر می‌شود.

نخستین شماره این نشریه که قرار است به صورت فصلنامه انتشار یابد، حاوی مقالاتی است درباره «شهرسازی و معماری سنتی ایران»، «طرح ریزی شهری و بازسازی مناطق آسیب دیده از جنگ»، «جمعیت و توسعه»، «تمرکز اقتصادی در تهران» و چند مقاله که از منابع خارجی ترجمه شده‌اند و «معرفی طرح گردآوری و تعریف اصطلاحات معماری و ساختمان و هنرهای وابسته، در زبان فارسی» که بعد ادبی نشریه است و بالآخره «چکیده مطالب به زبان انگلیسی».

● **سیاست علمی و پژوهشی، فصلنامه «شورای پژوهشهای علمی کشور»** است که هدف آن «تقویت و ایجاد هماهنگی در امر پژوهش و نیز طرح مسائل و مطالعات و فعالیتهایی است که در حوزه سیاست‌گذاری علمی و پژوهشی در زمینه‌های مختلف اعم از علوم انسانی و علوم طبیعی صورت می‌گیرد». این فصلنامه که مدتی دراز انتظار انتشار آن می‌رفت حاوی پنج مبحث یا سرفصل متمایز است: دیدگاهها، مقالات، مراکز و نظامهای تحقیقاتی [جهان]، معرفی و نقد کتاب، اخبار و گزارشها، خلاصه مقالات به زبان انگلیسی.

● **مجله قضایی و حقوقی دادگستری جمهوری اسلامی ایران**، که توسط معاون قضایی رئیس قوه قضائیه منتشر می‌شود دارای سه بخش متمایز به زبانهای فارسی، عربی و انگلیسی است. شماره اول این نشریه حاوی یازده مقاله به فارسی، یک مقاله به عربی و دو مقاله به انگلیسی درباره مسائل فقهی و حقوقی و نقد و بررسی قوانین و رویه‌های قضایی است.

● **نقشه‌برداری، نشریه علمی و فنی سازمان نقشه‌برداری کشور**، که به صورت فصلنامه منتشر می‌شود تاکنون که شماره ششم آن منتشر شده است از جهت کمی و کیفی پیشرفتی چشمگیر داشته و هر شماره آن بهتر و پرمایه‌تر از شماره پیش بوده است. آخرین شماره این فصلنامه حاوی این مقالات است: «تصویر زمین کروی بر روی صفحه کاغذ»، «تعیین ژئوئید ایران»، «اطلس کارتوگرافی رُومی»، «نگرشی جغرافیایی به شهر همدان» و ... معرفی کتاب و اخبار.

● **نگاه نو**، که قرار است به صورت ماهانه منتشر شود آخرین نشریه ادبی - هنری است که تاکنون انتشار یافته است و هدف آن «ایجاد عرصه‌ای گسترده برای برخورد‌های منطقی اهل نظر و اندیشه، و اعتلای فرهنگ اسلام و ایران است».

صاحب نظران نگاه نو را یک نشریه سنگین و درخور توجه توصیف می‌کنند. نشردهانش توفیق این همکاران تازه را آرزو می‌کند.

ع. روح‌بخشان

نمایشگاه بزرگ صنایع دستی

دومین نمایشگاه سراسری صنایع دستی ایران در اواخر مهرماه در باغ عفیف آباد شیراز برگزار شد. در این نمایشگاه چهارصد تولیدکننده صنایع دستی از سراسر کشور در صدوسی رشته مختلف آثار خود را به نمایش گذاشتند.

نمایشگاه از چهار بخش متمایز تشکیل شده بود: (۱) نمایش بهترین تولیدات صنایع دستی، (۲) تولید صنایع دستی کشور، (۳) بازارچه‌ها، (۴) نمایش محصولات.

از ویژگیهای این نمایشگاه این بود که دیدارکننده با نوع تولید، شیوه تولید، انواع صنایع دستی و ظرافتهای علمی آنها از نزدیک آشنا می‌شد... نمایشگاه مورد استقبال فراوان قرار گرفت و از جمله نمایندگان سی شرکت خارجی و تعدادی از دیپلماتها و خارجیان مقیم ایران از آن دیدن کردند.

فعالتهای فرهنگی در خارج از کشور

سینماگران و عکاسان و هنرمندان ایرانی در دو ماه گذشته به موقیتهایی در خارج از کشور دست یافتند.

● فیلم «چرخ» به کارگردانی علیرضا سنایی فرد، مدال طلای جشنواره بین‌المللی فیلم آماتور اتریش را از آن خود کرد.

● در چهارمین فستیوال بین‌المللی فیلم توکیو چند فیلم ایرانی از جمله «آب، باد، خاک» به نمایش درآمد.

● فیلم «دوباره بر خاک» ساخته مهدی بمانی مقام اول جشنواره فیلمهای هشت میلمتری اسپانیا را کسب کرد.

● در دومین جشنواره بین‌المللی فیلمهای کودکان در قاهره فیلم «سفر جادویی» ساخته ابوالحسن داوودی برنده مدال نقره شد.

● در شانزدهمین دوره مسابقه عکاسی آسیا و اقیانوسیه که توسط یونسکو در ژاپن برگزار شد محمد کوچکپور با اثری به نام «پشتو ازنی» برنده جایزه ویژه شد.

● لوح جشنواره تصویرگری برانسیلاوا (چکسلواکی) به کریم نصر به خاطر تصویرگری کتاب آب یعنی ماهی تعلق گرفت.

● انجمن هنرمندان و کارکنان تئاتر ارمنستان (شوروی) از خانم لوسانا آوانسیان، کارگردان گروه «تئاتر تجربی ارمنی» برای کارگردانی نمایشنامه مکیت (اثر شکسپیر) دعوت کرده است.

● در چند کشور از جمله لبنان، امارات عربی متحد و اوروگوئه هفته‌های فیلم ایرانی برگزار شد.

● هنرمندان ایرانی در شهرهای پاریس (فرانسه) و کلن (آلمان) چند نمایش سنتی روحوضی و خیمه‌شب‌بازی اجرا کردند.

دویستمین سال انتشار نخستین چاپ
«کلیات سعدی»

امسال (۱۹۹۱ م.) دویستمین سال انتشار نخستین چاپ کلیات سعدی است که دویست سال پیش در هند چاپ شده است. این تصحیح با حروف سربی و در قطع رحلی چاپ شده و دو جلد است. در پایین صفحه عنوان فارسی آن (صفحه عنوان انگلیسی هم دارد)، وضعیت نشر آن بدین گونه آمده است «این کلیات بیلده دارالحکومه کلکته بجهایه خانه کمینی انگریز عالیشان در سنه ۱۷۹۱ هزاروهفصدونودویک عیسوی مطابق سنه ۱۲۰۵ هزارودوصدوینج هجری چهایه نموده شد».

به این ترتیب این کتاب ۲۶ سال پیش از فتحنامه قائم مقام فراهانی، که در سال ۱۲۲۳ ق. / ۱۸۱۷ م. در چاپخانه سربی عباس میرزا به چاپ رسیده و ظاهراً نخستین کتاب فارسی چاپ ایران است، منتشر شده است.

مصحح این کلیات جان هربرت هرینگتون است و در تقدیم نامچه انگلیسی کتاب، آن را به «انجمن آسیایی در بنگال» تقدیم کرده است. او مقدمه‌ای به انگلیسی در تعظیم و تکریم سعدی، همراه با ترجمه انگلیسی نمونه‌ها از آثار وی، به کتاب افزوده است. مشخصات این تصحیح در فهرست کتابهای چاپی فارسی مشار و ذیل آن نیامده است، اما در فهرست چاپهای آثار سعدی در شبه قاره، تألیف سید عارف نوشاهی، به عنوان نخستین چاپ، ذکر شده است.

حروف کتاب به قلم نستعلیق طراحی شده و اشعار عربی به قلم نسخ درشت‌تر و همراه با اعراب‌گذاری است. اتصال ناشیانه حروف، یکدستی نگارش نستعلیق کتاب را کمی بر هم زده است. در این کلیات بخشی با عنوان «خبیثات» نیز وجود دارد.

ابراهیم افشار

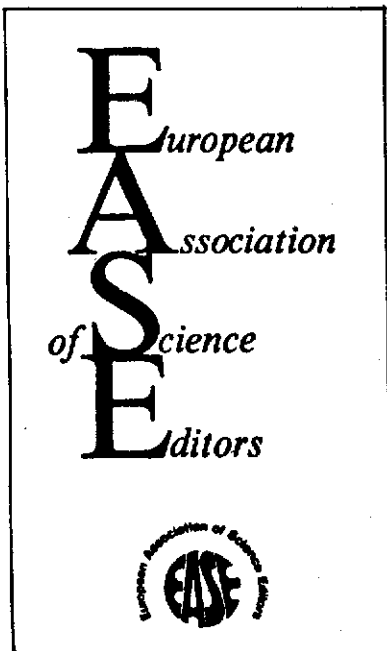
● اروپا

انجمن اروپایی ویراستاران علوم (EASE)

ویراستاران نشریات و کتابهای رشته‌های گوناگون علمی می‌توانند به عضویت این انجمن که مقر اصلی آن در اروپاست درآیند. خدماتی که انجمن در اختیار اعضا می‌گذارد عبارتند از:

- دایر کردن جلساتی در زمینه یافتن و حفظ نویسندگان، مشاوران، خوانندگان، ناشران و چاپگران مناسب.
- چاپ سریع و کم‌خرج، دستیابی به آخرین روشهای مدرن ویرایش و چاپ، و سایر مسائل مربوط به انتقال اطلاعات علمی.
- چاپ سه شماره از بولتن ویرایش علوم در اروپا (European Science Editing) در سال، شامل مقالات، گزارش سمینارها و اخبار مربوط به کتابها و مقالات در این زمینه.

- فرصت تهیه کردن کتاب ویرایش کتابها و مجلات علمی (۱۹۷۸) (Editing Scientific Books and Journals) نوشته میواکانر و بخشهایی از راهنمای ویرایش (Editerra Editor's Handbook)، ویراسته جان گلن.

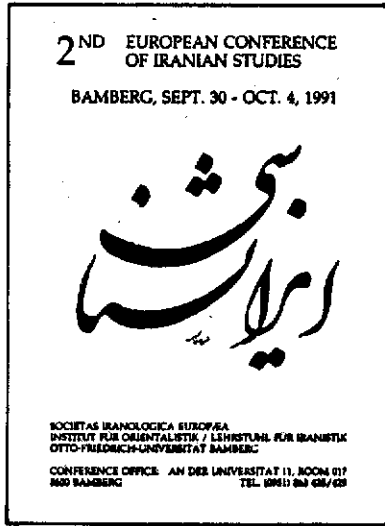
انجمن اروپایی ویراستاران علوم (European Association of Science Editors) در مه ۱۹۸۲ در فرانسه از ادغام دو سازمان ویرایش تشکیل شد: انجمن ویراستاران علوم زیستی اروپا و انجمن ویراستاران علوم زمین‌شناسی اروپا. انجمن فعلی همچون انجمنهای سلف خود سازمانی است غیرانتفاعی که کارش منحصرأ علمی و آموزشی است. اهداف این انجمن عبارتند از ایجاد ارتباط بهتر در زمینه علوم از طریق تدارک ابزار مؤثرتر برای ایجاد همکاری میان ویراستاران در زمینه‌های علمی گوناگون و یاری رساندن به نشر بهتر علوم. انجمن هر سه سال یک بار کنفرانس و مجمعی عمومی تشکیل می‌دهد و همچنین به کنفرانسها و جلسات علمی، بخصوص دایر کردن کارگاههایی برای ویرایش پزشکی، زیر نظر مجله پزشکی بریتانیا، کمک می‌کند.

انجمن ویراستاران علوم وابسته به سازمان استانداردسازی بین‌المللی، انجمن بین‌المللی علوم زیستی و انجمن بین‌المللی علوم زمین‌شناسی است. انجمن همچنین در زمینه ارتباطات متقابل اطلاعاتی وابسته به سازمان یونسکو، از طریق انجمنهای بین‌المللی علوم زیستی و زمین‌شناسی، به شورای بین‌المللی انجمنهای علمی، وابسته است. انجمن فعالانه با شورای ویراستاران زیست‌شناسی و انجمن ویراستاران علوم زمین‌شناسی امریکا همکاری دارد. همچنین با انجمن ویراستاران علوم هلند، انجمن ویراستاران و مقاله‌نویسان علمی فنلاند و کالج ارتباطات علمی فرانسه همکاری دارد.

چهارمین مجمع عمومی و کنفرانس انجمن اروپایی ویراستاران علوم در ۸ تا ۱۲ سپتامبر ۱۹۹۱ در کالج کبک در آکسفورد (انگلستان) برگزار شد.

افراد و مؤسسات می‌توانند با پرداخت حق عضویت (۲۵ پوند در سال) به عضویت این انجمن درآیند و بولتن ویرایش علوم در اروپا و جزوه‌های دیگر انجمن را دریافت کنند. افراد و مؤسسات کشورهایی که مسئله ارزی دارند نیز می‌توانند، از طریق اعضای سایر کشورها، به عضویت انجمن درآیند که در این صورت باید سالانه ۱۴ پوند اضافه

کنفرانس ایرانشناسی در آلمان

پرداخت کنند. نویسندگان و ویراستاران بالاتر از ۶۰ سال، که از مستمری تمام وقت برخوردار نیستند، می توانند برای حق عضویت ۱۴ پوند بپردازند. برای اطلاع بیشتر با آدرس زیر تماس بگیرید:

EASE Secretariat
49 Rossendale Way
London NW1 0XB
UK
Tel. (071)-3889668

● بحرین

اتحادیه بین المللی ویراستاران علوم

هفتمین کنفرانس اتحادیه بین المللی ویراستاران علوم از ۱۵ تا ۱۸ فوریه ۱۹۹۲ در بحرین برگزار می شود. موضوعاتی که در این کنفرانس مورد بحث قرار می گیرد عبارتند از چگونگی دایر کردن و گرداندن مجلات علمی در کشورهای خاورمیانه، جذب نویسندگان و خواننده، نگارش و ویرایش در مجلات علمی، مسائل فنی نشر مجلات علمی، تبادل تجربه میان گرداندگان مجلات و دایر کردن دوره های آموزشی ویرایش مجلات علمی.

در این کنفرانس همچنین «انجمن ویراستاران علوم خاورمیانه» رسماً تشکیل خواهد شد که اهداف آن عبارت است از:

- پیشبرد امور علمی در خاورمیانه،
- جذب نویسندگان به مجلات محلی و جلوگیری از جذب شدن آنها به مجلات بین المللی،
- تربیت ویراستار و نویسنده در شاخه های گوناگون علوم،
- تقویت همکاری میان ویراستاران علوم به منظور ارزیابی آثار، ایجاد کارگاه های ویرایش و انجام کارهای مشترک،
- تبادل تجربه میان مجلات،
- فراهم کردن کمک مالی به منظور برپا کردن کنفرانسها و چاپ گزارشها و سالنامه های علمی،
- کمک به تأسیس مجله های تخصصی علمی در خاورمیانه،
- معرفی و رسمیت بخشیدن به مجلات علمی در مؤسسات و محافل معتبر علمی جهان،
- افراد مایل به شرکت در این کنفرانس می توانند برای دریافت بروشور کنفرانس با آدرس زیر مکاتبه کنند:

Mrs. Gerda Helbig
IFSE Secretary-Treasurer
ISSZ
Kiebitzrain 84
3000 Hannover 51, Germany
Fax. 49 511 6044507

علی صلحجو

«انجمن ایرانشناسی اروپا»، «دومین کنفرانس مطالعات ایرانی» را از تاریخ ۳۰ سپتامبر تا ۴ اکتبر (۸ تا ۱۲ مهرماه ۱۳۷۰) در شهر بامبرگ در آلمان برگزار کرد. انجمن ایرانشناسی اروپا (Societas Iranologica Europaea) در سال ۱۹۸۳ (۱۳۶۲ شمسی) توسط مستشرقان و ایران شناسان اروپایی تشکیل شده است و یکی از برنامه های مهم آن برگزاری کنفرانس در زمینه مطالعات ایرانی هر چهار سال یک بار است. کنفرانس اول در سال ۱۹۸۷ در ایتالیا برگزار شد.

دومین کنفرانس مطالعات ایرانی به همت انستیتو شرقشناسی دانشگاه اوتو- فردریک بامبرگ تشکیل شده بود.

صبح روز اول (دوشنبه) برنامه های افتتاحیه بود. سخنرانها از بعدازظهر همان روز آغاز گردید. سخنرانها در صبح و بعدازظهر در سه بخش انجام می گرفت و مجموعاً حدود هفتاد سخنرانی ایراد گردید. شرکت کنندگان و سخنرانان عمدتاً محققان و استادان دانشگاه های اروپا، بخصوص کشورهای اروپای غربی (آلمان، فرانسه، انگلیس، ایتالیا، هلند، سوئد) بودند. از آمریکا و شوروی (از جمله گرجستان و تاجیکستان) و همچنین از ایران نیز عده ای شرکت کرده بودند (سرپرست مرکز نشر دانشگاهی نیز بنا به دعوت دانشگاه بامبرگ در کنفرانس شرکت داشت). تعدادی از محققان ایرانی مقیم اروپا و آمریکا نیز شرکت کرده بودند و بعضاً سخنرانی های ایراد کردند. زبان سخنرانها عمدتاً انگلیسی، آلمانی، و فرانسه بود، ولی یکی دو سخنرانی هم به زبان فارسی ایراد گردید.

موضوع سخنرانها عام بود و مسائل دینی، تاریخی، زبانشناسی، هنری، ادبی، فلسفی و عرفانی چه در دوره پیش از اسلام و چه پس از اسلام را در بر می گرفت.

از جمله سخنرانان معروف در این کنفرانس فیلیپ ژنیو (از فرانسه)، ژراردونولی (از ایتالیا)، رونالد امریک (از آلمان)، آن ماری شیمیل (از آلمان و آمریکا)، برگل (از سوییس)، بوواتاس (از سوئد)، نیکلاسیس ویلیامز (از انگلستان) و دوبرون (از هلند) بودند. ریچارد فرای (از آمریکا) نیز شرکت داشت و خانم لمبتن (از انگلستان) نیز در میان

مدعویین دیده می‌شد. از ایران نیز دکتر جواد طباطبائی، دکتر احسان اشراقی، استفان پانوسی، دکتر علی‌اصغر مصدق، و دکتر اردشیر خدادادیان سخنرانی کردند.

تعداد شرکت‌کنندگان حدود ۱۵۰ نفر بود و تعداد سخنرانها حدود ۷۰ تا. هم سخنرانیهای تحقیقی ارائه شد و هم سخنرانیهای بی‌مایه. ولی کیفیت سخنرانیها رویهمرفته خوب بود. مدیریت کنفرانس هم بسیار خوب بود و پروفیسور یرت فراگنر الحق توانست به نحو شایسته‌ای کنفرانس را اداره کند، چه از نظر برگزاری سخنرانیها و چه از نظر میزبانی از شرکت‌کنندگان.

دانشگاه اوتو-فردریک بامبرگ دانشگاه جوانی است و انستیتو شرقشناسی در این دانشگاه از آن جوانتر. این انستیتو، به دلیل حضور سه تن از استادان ایرانشناس در آن، بخصوص شخص فراگنر و علاقهای که وی به ایران و مطالعات ایرانی دارد، در زمینه مطالعات اسلامی و شرقشناسی خود بیشتر به ایران و زبان فارسی تأکید می‌کند. کنفرانس اخیر نیز نشانه‌ای از همین تأکید بود. با این کنفرانس، دانشگاه بامبرگ توانست خود را به جامعه مستشرقان معرفی کند و نام خود را در دفتر تاریخ مطالعات ایرانی ثبت نماید.

ن. د.

● گرجستان

ترجمه «درخت آسوریک»

خانم ته توجخه‌نیدزه (Teo Chkheidze) کتاب درخت آسوریک و بزر را به گرجی ترجمه کرده است. ته توجخه‌نیدزه عضو انستیتو خاورشناسی فرهنگستان علوم گرجستان و یکی از متخصصان زبان و فرهنگ فارسی در این جمهوری است. وی در سال ۱۹۷۵ کارنامک اردشیر پاپکان و در سال ۱۹۷۷ یادگار زریران را به گرجی ترجمه و چاپ کرده است. درخت آسوریک از روی متن چاپ ماهیار نوایی (۱۳۴۶) ترجمه شده و همراه با متن بهلولی در تیراژ ۱۷۰۰ نسخه منتشر شده است.

جمشید گیوتاشویلی

● پاکستان

بیستمین سال تأسیس «مرکز تحقیقات فارسی»

در پاکستان

به مناسبت بیستمین سالگرد تأسیس «مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان» مراسم در اسلام‌آباد برگزار شد که در آن علاوه بر قرائت پیام وزیر فرهنگ و ارشاد جمهوری اسلامی چند تن از استادان و شعرای ایرانی و پاکستانی سخنرانی کردند. دکتر نصرالله پورجوادی سرپرست مرکز نشر دانشگاهی نیز یکی از سخنرانان بود. این مراسم دو روز (۷ و ۸ آبان) طول کشید. روز دوم (۸ آبان) در واقع کنگره‌ای بود درباره شعر فارسی در پاکستان که در هتل فلش مین در اوپنندی برگزار شد و در طی آن تعدادی از شعرای پاکستانی به خواندن اشعاری که سروده بودند پرداختند. در پایان، مراسم قوالی بود و قوالان اشعار اردو و فارسی (بخصوص از امیر خسرو دهلوی) را خواندند.

مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان که در آبان ۱۳۵۰ به منظور حفظ و اشاعه زبان فارسی در پاکستان تأسیس شده است یکی از مراکز فرهنگی موفق بوده و تاکنون فعالیتهای فرهنگی و انتشاراتی قابل

ملاحظه‌ای انجام داده است که انتشار بیش از ۱۲۰ جلد کتاب و تهیه و چاپ چندین جلد فهرست نسخه‌های خطی فارسی در پاکستان از آن جمله است. این مرکز دارای کتابخانه‌ای است به نام «گنج بخش» که حاوی ۱۴۰۹۶ نسخه خطی نفیس است.

● آمریکا

انجمن استادان زبان فارسی

گروهی از ایرانیان مقیم آمریکا و علاقه‌مندان به زبان فارسی، در دو سال و نیم پیش انجمنی به نام «انجمن استادان زبان فارسی در آمریکا» تأسیس کرده‌اند. هدف از تأسیس این انجمن «تشویق و تقویت تحصیل و تدریس زبان و ادبیات فارسی و تسهیل همکاری و تبادل نظر میان آموزگاران و استادان زبان فارسی و ایجاد هماهنگی حرفه‌ای» است. نشانی انجمن این است:

American Association of Teachers of Persian,
600 Kent Hall, Columbia University,
New York, N. Y., 10027.

● آمریکا

ترجمه انگلیسی «بوف کور»

انتشارات دانشگاه پرینستون اخیراً ترجمه انگلیسی بوف کور، اثر معروف صادق هدایت را منتشر کرده است. این قصه با عنوان *Blind Owl* توسط مایکل بیرد، دانشیار زبان انگلیسی در دانشگاه داکوتای شمالی به انگلیسی درآمده است. صاحب‌نظران خارجی آن را یک «داستان غربی» یا داستانی که به شیوه غربی نوشته شده است، معرفی کرده‌اند.

دانشگاه پرینستون تاکنون ترجمه چند اثر فارسی را منتشر کرده است که از آن جمله است *اصفهان نصف جهان*، اثر محمدعلی جمالزاده (۱۹۸۳، ۳۱۱ ص).

● انگلیس

بی بی سی و زنان کشورهای فارسی‌زبان

رادیو بی بی سی در برنامه‌های ماه گذشته خود (مهرماه) به بررسی وضع زنان در ایران، افغانستان، تاجیکستان و پاکستان پرداخت که ضمن آن مطالب و مباحث زیر مطرح گردید:

تجربیات زنان در انقلاب اسلامی ایران، تصویر زنان در ادبیات فارسی و سینمای امروز، آموزش و پرورش، قانون حمایت از خانواده... جنگ دوازده ساله افغانستان و لطمه‌های آن بر زنان، فعالیتهای زنان در رشته‌های علمی، صنعتی، پزشکی، حقوق، ادبیات و مد... سلامت و بهداشت زنان و مادران، شیوه‌های زندگی زنان و نظرات آنان درباره زندگی.

● آلمان

توقف انتشار مجموعه آثار مارکس

بنیاد «مگا» که در برلین مستقر است و تاکنون عهده‌دار انتشار آثار مارکس و انگلس بوده است، اعلام کرد که انتشار آثار این دو متفکر عمده مارکسیسم را متوقف کرده است.

بعد از اتحاد دو آلمان میلفی از بودجه حزب کمونیست سابق آلمان در اختیار این بنیاد قرار گرفت تا صرف چاپ و انتشار مجموعه کامل آثار مارکس و انگلس شود، اما اخیراً دولت ایالتی ایالت برلن به منظور بررسی حسابها و سرمایه‌های حزب کمونیست تصمیم به قطع این بودجه گرفت. مجموعه آثار مارکس و انگلس قرار بود در ۱۳۰ جلد چاپ بشود و تاکنون فقط ۴۴ جلد آن چاپ شده است.

● چین

فرهنگ بزرگ زبان چینی

حاصل کار ۴۰۰ استاد و زبان‌شناس و کارشناس چینی در طی ۱۵ سال سرانجام به صورت کتابی به نام فرهنگ بزرگ زبان چینی در هشت جلد انتشار یافت.

این فرهنگ شامل ۵۴۶۷۸ مدخل واژه قدیم و جدید است، هر مدخل دارای یک تعریف و توضیح دقیق و روشن همراه با مثالها و تجزیه و تحلیل و شیوه تلفظ به خط لاتین و نیز سابقه تاریخی کلمه است. گفتنی است که قدیم‌ترین فرهنگ چاپی زبان چینی در سیصد سال پیش منتشر شده است.

● ایتالیا

«فلزها» برنده جایزه مخصوص نمایشگاه بولونیا

نشریه A.B.D.، فصلنامه انجمن توسعه کتاب در آسیا و اقیانوسیه، در آخرین شماره خود خبر داده است که کتاب فلزها نوشته بهرام امین سلماسی برنده جایزه مخصوص نمایشگاه امسال کتاب کودک در بولونیا شده است.

هیئت داوران این کتاب را به دلیل «نشان دادن شیوه خلق و تولید به کودک و پرورش خلاقیت در کودک» به عنوان بهترین کتاب عرضه شده در نمایشگاه برگزیده است. موضوع کتاب داستان مردی است که با دو پسر خود می‌کوشد تا از آهنگهای قراضه بهترین استفاده را بکند و آنها را به صورت مجسمه حیوانات درآورد.

کتاب فلزها در مجموعه «دوباره نگاه کن» (از انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان) چاپ شده است. کتاب برگها از همین مجموعه در سال ۱۳۶۴ برنده جایزه اول نمایشگاه شده بود.

● هند

واردات کتاب ناشران هندی را تهدید می‌کند

در هر سال حدود بیست هزار عنوان کتاب در هند چاپ می‌شود که ۴۰ درصد آنها به زبان انگلیسی است، اما صادرات کتاب هند هرگز نتوانسته است به سطح واردات کتاب از کشورهای انگلیسی زبان برسد، چنانکه در سال گذشته بالغ بر ۳۵۰ میلیون روپیه کتاب وارد هند شده در حالی که میزان صادرات کتاب در حدود ۱۲۰ میلیون روپیه بوده است. قوانین هندوستان نسبت به واردات کتاب آسانگیر است و غالب

● فرانسه

مقابله با خطر بی‌هویتی

در مجمع عمومی یونسکو که با شرکت نمایندگان ۱۶۰ کشور جهان در پاریس تشکیل شد، مباحثی از قبیل آموزش و آینده، علوم در خدمت پیشرفت و محیط، فرهنگ گذشته و حال و آینده، ارتباطات در خدمت بشر، برنامه یونسکو برای توسعه... مورد بحث و بررسی قرار گرفت. دکتر مصطفی معین، رئیس هیئت نمایندگی ایران در سخنرانی خود یونسکو را نهادی قدرتمند برای مقابله با خطر بالقوه بی‌هویتی فرهنگهای بومی جهان توصیف کرد و گفت «نابودی هویت، اصالت و کیان فرهنگی کشورهای جهان سوم یک خطر جدی است».

وزیر فرهنگ و آموزش عالی همچنین خاطر نشان کرد که «علم و تعهد دینی و ارزشهای اجتماعی مکمل یکدیگر هستند و تنها نظامی که بر اساس فطرت خداجوی انسانی و آمال و اهدافی مانند صلح، تفاهم جهانی و عدالت اجتماعی باشد متناسب با شرایط جدید و نیازهای جامعه بین‌المللی است».

● کویت

بازگشایی دانشگاه

دانشگاه کویت و هنرستانهای فنی این کشور که بر اثر حمله و تجاوز عراق بسته شده بودند، در اوایل مهرماه فعالیت خود را از سر گرفتند که البته به دلیل خرابیهای ناشی از جنگ فعالیت آنها بسیار محدود است. دانشگاه کویت تا پیش از حمله و اشغال این کشور توسط عراق دارای ۵۰۰ هزار جلد کتاب بود که تقریباً بیشتر آنها به غارت رفته است و از آن همه در حدود ۲۵ هزار جلد باقی مانده است. ارتشیان عراق پس از اشغال کویت با کمک استادان اعزامی عراقی وسایل آزمایشگاهها و کتابخانهها و تجهیزات کامپیوتری دانشگاه کویت را غارت کردند.

● سوئد

برندگان جوایز نوبل

فرهنگستان سوئد و کمیته نوبل روز که اداره امور بنیاد نوبل را بر عهده دارند برندگان امسال (۱۹۹۱) جوایز نوبل را اعلام کردند:

- جایزه صلح به آنگ سان سوکیا رهبر سیاسی مخالف دولت میانما،
- جایزه ادبی به نادین گوردیمر نویسنده آفریقای جنوبی،
- جایزه پزشکی به ارین ناهر دانشمند آلمانی،
- جایزه اقتصاد به رونالد کاس از دانشگاه شیکاگو،
- جایزه فیزیک به پی‌یرزیل دوژن از دانشکده فیزیک پاریس،
- جایزه شیمی به ریچارد ارنست از دانشگاه زوریخ.

- کتاب المشاعر ملاصدرا شیرازی، ترجمه هانری کربن؛
- کشف المحجوب ابو یعقوب سجستانی، ترجمه هانری کربن.

● آلمان

چهارمین سال «سیمای ایران»

فصلنامه سیمای ایران یا آیینۀ ایران که توسط رایزنی فرهنگی ایران در پُن به زبان آلمانی منتشر می شود، سومین سال انتشار خود را با موفقیت پشت سر گذاشت. این نشریه دارای سه بخش: مقالات، معرفی کتاب، و اخبار است که همگی به انعکاس فعالیت های فرهنگی در ایران اختصاص دارند.

● آلمان

جایزه برای محقق ایرانی

اتاق صنایع و بازرگانی شهر زیگن در آلمان جایزه علمی امسال خود را به یک فیزیکدان جوان ایرانی اهدا کرد. این جایزه به مناسبت تألیف رسالۀ «شناسایی اثرات هسته ای از طریق طیف سنج نیمه هادی» به محمود صالحی طالقانی تعلق گرفت. محمود صالحی در سال ۱۳۴۱ در تهران متولد شده است و هم اکنون سرگرم تحصیل در دوره دکتری فیزیک در آلمان است.

محمود صالحی در تحقیقات خود تأثیر پرتوهای آسیب زای رادیو اکتیو بر مواد طبیعی را بررسی کرده و نتیجه گرفته است که فارچها مقدار بسیار ناچیزی «سزیوم - ۱۳۷» جذب می کنند و در نتیجه در مواردی مثل فاجعه چرنوبیل اثرات رادیو اکتیو بر روی گیاهان بومی بسیار ناچیز بوده است.

ناظران علمی تحقیقات محمود صالحی را «دستاورد خوشنود کننده ای برای جهان علم» توصیف کرده اند.

● غنا

تأسیس کتابخانه توسط ایران

رایزنی فرهنگی ایران در غنا در سال گذشته کتابخانه ای در مسجد مرکزی کماسی در اکرا تأسیس کرد که اکنون، و پس از گذشت چند ماه، به صورت سومین کتابخانه غنا از جهت وسعت و تعداد کتاب درآمدۀ است.

این کتابخانه همچنین تنها کتابخانه تخصصی اسلامی در کشور غناست.

● هند

سمینار شعر معاصر فارسی

برای بررسی وضع شعر معاصر زبان فارسی سمیناری در سالن کنفرانس دانشگاه دهلی برگزار شد که در آن علاقه مندان به زبان و ادبیات فارسی و چند تن از استادان زبان فارسی در هند شرکت کردند.

در این سمینار از استاد عابدی که از حامیان وفادار زبان و ادبیات فارسی در هند بوده و در این زمینه تألیفات ارزنده به جای گذاشته است تجلیل و قدردانی شد و لزوم گسترش آموزش زبان فارسی مورد تأکید قرار گرفت.

ع. روح بخشان

کتابهای وارداتی از پرداخت مالیات معاف هستند و این امر ناشران هندی را در موقعیتی دشوار و ناگوار قرار داده است زیرا که واردات کتاب صنعت نشر داخلی را از رونق انداخته است. در نتیجه این امر تجدیدنظر در مقررات مربوط به واردات کتاب مورد توجه مسئولان قرار گرفته است. البته واردات کتاب از مشاغل پر سود در هندوستان است و واردکنندگان در مقابل هر اقدامی که فعالیتشان را محدود کند مقاومت نشان می دهند.

● ژاپن

رونق بازار کتاب و مطبوعات

مبلغ کل فروش کتاب و مجلات در سال گذشته در ژاپن به ۲۱۳۰ میلیارد ین رسید که ۴۴ درصد بیشتر از کل فروش سال قبل از آن است.

البته وضع قوانین مالیاتی تازه در دو سال قبل سبب کاهش فعالیت های انتشاراتی در نیمه اول سال گذشته شد، اما در نیمه دوم سال گذشته انتشار کتاب و مطبوعات رونقی تازه گرفت و بهای کتاب افزایش یافت بی آنکه تأثیری در تیراژ داشته باشد.

میزان فروش مجلات نزدیک به ۱۲۶۴ میلیارد ین (۶۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل) و میزان فروش کتابها در حدود ۸۶۶ میلیارد ین (۲۱ درصد افزایش) بوده است و این امر اقبال روزافزون ژاپنها را به مجلات نشان می دهد. در میان کتابهای چاپ شده در ژاپن کتابهای طنزآمیز ۲۰ درصد افزایش انتشار داشته اند.

در سال گذشته جمعاً ۲۸۶۸۰ عنوان کتاب با تیراژ تقریبی ۳۵۰ میلیون نسخه چاپ شده است. تعداد مجلات ژاپن به ۲۳۲۴ عنوان می رسد که ۱۵۵ عنوان از آنها برای اول بار منتشر شده است.

● فرانسه

مجموعه «اسلام معنوی»

مؤسسه انتشاراتی وردی به (Verdier) در پاریس از شش سال پیش انتشار مجموعه «اسلام معنوی» را زیر نظر کریستین ژامبه، شاگرد هانری کربن از سر گرفته است. کتابهایی که در این مجموعه انتشار می یابند دو دسته هستند: یک دسته کتابهایی که پیش از این در مجموعه «گنجینه ایرانی» زیر نظر هانری کربن در تهران منتشر شده اند و اکنون نایاب هستند، و دسته دیگر کتابهایی که برای اولین بار به فرانسوی ترجمه شده اند. از این مجموعه تاکنون چند کتاب به چاپ رسیده است، از جمله:

- کاشف الاسرار نورالدین عبدالرحمن اسفراینی، ترجمه هرمان لدولت؛

- کتاب حکمة الاشراف شهاب الدین یحیی سهروردی، ترجمه هانری کربن؛

دکتر محمدعلی حفیظی

دکتر محمدعلی حفیظی، استاد دانشگاه و دبیرکل اسبق سازمان نظام پزشکی، در اوایل آبان به علت بیماری قلبی در هفتاد و هشت سالگی درگذشت.

دکتر حفیظی در حالیکه از محترم‌ترین و متنفذترین پزشکان ایران بود، هرگز ارتباط خود را با مردم محروم و نیازمند جامعه قطع نکرد و تا پایان عمر در مطب قدیمی خود در میدان وحدت اسلامی (میدان شاپور) به خدمت بیماران پایین شهر ادامه داد.

از دکتر حفیظی به عنوان معلم اخلاق، اسوه شرافت و تقوی، خدمتگزار صدیق جامعه پزشکی و مردم محروم... یاد شده است. دکتر حفیظی در توسعه تشکیلات دانشگاهی و نضج گرفتن سازمان نظام پزشکی نقش فعال و سازنده داشت.

مجید مسعودی

مجید مسعودی، مترجم و گوینده و برنامهنویس قدیمی رادیو بی بی سی در اواخر مهرماه در هفتاد سالگی در لندن درگذشت.

مجید مسعودی در سال ۱۳۰۱ در تهران متولد شد، تحصیلات متوسطه را در مدارس علمیه و دارالفنون گذراند و پس از جنگ جهانی دوم به سمت مترجم در وزارت دارایی و شرکت نفت خدمت کرد. در

۱۳۳۶ به لندن رفت و به همکاری با بخش فارسی بی بی سی پرداخت و در ۱۳۶۰ بازنشسته شد.

مجید مسعودی علاوه بر کار در بی بی سی به فعالیت فرهنگی هم می پرداخت. وی چند کتاب را به فارسی ترجمه کرده است مانند تاریخ انگلستان (آندره موروا)، همیشه عنبر (کاترین ویندزور)، از ترحم بر حذر باش (اشتفان سوايگ).

حسین شیخ

حسین شیخ، یکی از آخرین شاگردان کمال الملک و نقاش برجسته معاصر در روز نوزدهم مهر در نودسالگی درگذشت و با تشییع جنازه باشکوهی که توسط شاگردان او و هنردوستان برگزار شد، به خاک سپرده شد.

استاد حسین شیخ پس از اتمام تحصیلات مقدماتی وارد هنرستان کمال الملک شد و پس از پایان تحصیل در همانجا به تدریس و تعلیم پرداخت و سالها اداره و ریاست آن را برعهده داشت. او انسانی والا و معلمی وارسته بود که تمامی عمر را به تعلیم و تعلم صرف کرد. از استاد حسین شیخ تابلوهای بسیار بر جای مانده است که غالباً امضا ندارند و معروف ترین آنها «هفت سین» (در کاخ گلستان) و «نقاش و بخاری» (در موزه هنرهای معاصر) هستند.

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

نامه

تذکری درباره مقاله «اختصارات و زبان فارسی»

در مقاله ارزشمند و محققانه «اختصارات و زبان فارسی» که در شماره گذشته چاپ شد، ذیل عنوان «برخی از اختصارات وقف در کتابهای تجوید» (در بخش ۳) ۹ علامت زیر آورده شده است:

هـ	وقف لازم
ط	وقف مطلق
ج	وقف جایز
ز	وقف مجوز
ص	وقف مرخص
لا	وقف ممنوع
قلی	وقف ممنوع
صلی	وصل اولی
صل	وصل کن

باید گفت که این علامات وقف در جهان اسلام هنوز چنانکه باید و شاید عرف بین المللی پیدا نکرده است. مگر آنکه به مدد قرآن معروف به مصحف المدینه که هر ساله در حدود ۲ میلیون نسخه از آن به زائران اهدا می شود - و مصحفهایی که همانند هم اعتبار آن است - این کار عملی

شود. ذیلاً برای آنکه سیری در مصاحف مهم و معتبر و منابع علم قرائت و تجوید کرده باشیم، علامات چند منبع را نقل می کنم.

۱) مصحف قاهره که به مصحف ملک فؤاد هم معروف است:

م	وقف لازم
لا	وقف ممنوع
ج	وقف جایز
صلی	وقف جایز و در عین حال وصل اولی
قلی	وقف جایز و در عین حال وقف اولی

۲) مصحف المدینه که تسامحاً به قرآن مکه یا قرآن [ملک] فهد هم معروف است. خوشبختانه علامات وقف این مصحف شریف عیناً همانند مصحف قاهره است.

۳) مصحف شام یعنی مصحف خوشنوشته عثمان طه خطاط هنرمند سوری نیز به همین ترتیب است. خوشبختانه این سه قرآن، معتبرترین چاپهای قرآن در عالم اسلام است.

۴) مصحف خوشنوشته حامدالآمدی خطاط هنرمند اهل ترکیه، که طبع دارالکتاب العربی است:

م	وقف لازم
---	----------